

STANOWISKO SEJMIKU WOJEWÓDZTWA KUJAWSKO-POMORSKIEGO

z dnia 24 listopada 2025 r.

w sprawie ustanowienia roku 2026 Rokiem NSZZ Rolników Indywidualnych „Solidarność” oraz Bydgoskiego Marca 81’ w województwie kujawsko-pomorskim

Wielki zryw narodowy, jakim była „Solidarność” objął wszystkie obszary życia społecznego. Jeszcze we wrześniu 1980 r. idee ruchu znalazły oparcie wśród działaczy chłopskich, rolników i mieszkańców wsi. Troska o godność człowieka, o prawa pracownicze, o godziwe i sprawiedliwe warunki pracy i płacy mogły być realizowane tylko dzięki niezależnej organizacji zrzeszającej ludzi wsi. Władze komunistyczne jednak konsekwentnie odmawiały zgody na rejestrację niezależnych rolniczych związków zawodowych. Dlatego walka o prawo do istnienia Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego Rolników Indywidualnych „Solidarność” było jednym z najważniejszych postulatów i wyzwań, jakie stanęły przed rodzącym się społeczeństwem obywatelskim aż do wiosny 1981 r.

Symbolicznym momentem walki chłopów o podstawowe prawa wsi polskiej były strajki w Rzeszowie i w Ustrzykach Dolnych na początku 1981 r. W tym czasie szczególną rolę odegrał również region kujawsko-pomorski, jeden z najaktywniejszych terenów działalności niezależnych organizacji chłopskich. W Bydgoszczy już 8 lutego 1981 r. obradował ogólnopolski zjazd „Solidarności Chłopskiej”, należącej do trzech głównych związkowych organizacji rolniczych. Dzień później pracownicy ponad 40 zakładów w całym kraju podjęli strajk solidarnościowy z organizacjami chłopskimi, wyrażając poparcie dla prawa mieszkańców wsi do niezależnego związku reprezentującego ich interesy.

Po odrzuceniu przez Sąd Najwyższy PRL wniosku o rejestrację „Solidarności” rolniczej, zwołane do Bydgoszczy spotkanie czołowych organizacji chłopskich powołało 13 lutego 1981 r. Krajową Komisję Porozumiewawczą Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego Rolników Indywidualnych. Podczas zjazdu organizacji chłopskich 8–9 marca 1981 r. w Poznaniu utworzono Niezależny Samorządny Związek Zawodowy Rolników Indywidualnych „Solidarność”. W skład prezydium związku wszedł m.in. działacz ludowy z Kujaw Zachodnich – Roman Bartoszcze.

Przełomowe wydarzenia – określane mianem Bydgoskiego Marca – zaczęły się od strajku okupacyjnego, jaki działacze chłopscy, w proteście przeciwko nierównemu traktowaniu rolników, przeprowadzili 16 marca 1981 r. w gmachu Komitetu Wojewódzkiego Zjednoczonego Stronnictwa Ludowego w Bydgoszczy. Wkrótce protest oraz działania kierowanego przez Romana Bartoszcze Ogólnopolskiego Komitetu Strajkowego NSZZ RI „Solidarność” wsparte zostały przez czołowe postacie NSZZ „Solidarności” pracowniczej. Dnia 19 marca 1981 r. działacze „Solidarności” rolniczej i pracowniczej domagali się podczas obrad Wojewódzkiej Rady Narodowej od władz wojewódzkich zgody na rejestrację związku zawodowego rolników indywidualnych. Pomimo uzyskanej wcześniej obietnicy nie zostali dopuszczeni do głosu, ponieważ sesję przedwcześnie zakończono. Na znak sprzeciwu związkowcy pozostali w sali sesyjnej Urzędu Wojewódzkiego i zagrozili wszczęciem strajku okupacyjnego. Władze wezwały na pomoc funkcjonariuszy MO i ZOMO, którzy przy pomocy siły usuwali protestujących. Poszkodowani działacze chłopscy i związkowi – Jan Rulewski, Michał Bartoszcze i Mariusz Łabentowicz – trafili do szpitala, a lokalny incydent przerodził się ogólnopolski kryzys społeczno-polityczny, grożący strajkiem generalnym. Ostatecznie w wyniku negocjacji nie doszło do strajku generalnego.

Ruch związkowy na wsi polskiej cieszył się olbrzymim poparciem społecznym, czego dowodem była uroczysta Msza św. sprawowana na Rynku Staromiejskim w Toruniu 3 maja 1981 r. Eucharystia stała się wielką manifestacją siły chłopów i związkowców, którzy po raz pierwszy od trzech dekad mogli w nieskrępowany sposób uczcić rocznicę uchwalenia Konstytucji 3-go Maja, tym razem 190.

Na mocy porozumień warszawskich z 30 marca 1981 r. nastąpiła rejestracja NSZZ RI „Solidarność” 12 maja tego samego roku. Było to bezprecedensowe zwycięstwo ludzi wsi, silnie związane z mieszkańcami naszego regionu.

Od samego początku wielkimi orędownikami sprawy związkowej byli też św. Jan Paweł II, Patron Województwa Kujawsko-Pomorskiego, prymas Polski bł. kardynał Stefan Wyszyński, metropolita gnieźnieński i warszawski oraz jego następca arcybiskup, a później kardynał Józef Glemp, Honorowy Obywatel Województwa Kujawsko-Pomorskiego. Wsparcia i pomocy związkowcom udzielał Klub Inteligencji

Katolickiej w Toruniu, którego lokal w latach 1980–1981 stał się miejscem narad i spotkań działaczy chłopskich.

Dziś chcemy przypomnieć tamte doniosłe i historyczne dni oraz przywołać postacie bohaterów walki o prawa do istnienia ruchu związkowego na wsi polskiej. Pamięć o niezwykłych, odważnych, pracowitych działaczach chłopskich i pracowniczych, którzy 45 lat temu podjęli wyzwanie budowania zrębów ruchu ludowego na Kujawach i Pomorzu jest częścią tożsamości naszego regionu. Stanowi dziedzictwo, do którego odwołujemy się z nieskrywaną dumą i najwyższym szacunkiem.

W tym duchu Sejmik Województwa Kujawsko-Pomorskiego ustanawia rok 2026 Rokiem NSZZ Rolników Indywidualnych „Solidarność” oraz Bydgoskiego Marca 81’.

Przewodnicząca Sejmiku

Elżbieta Piniewska